

ÁZSIA TERMÉSZETFÖLDRAJZI ADOTTSÁGAI

1. Ázsia elhelyezkedése, tagolása

A **legnagyobb** kontinens.

1. 1. Részei:

- Észak-Ázsia
- Kelet-Ázsia
- Délkelet-Ázsia
- Dél-Ázsia
- Délnyugat-Ázsia
- Közép-Ázsia (Belső-Ázsia)

1. 2. Határolják:

- Jeges-óceán
- Csendes-óceán, Bering-szoros
- Indiai-óceán
- Urál hegység, Urál folyó, Kaszpi-tenger, Kaukázus, Fekete-tenger, Boszporusz, Dardanellák
- Vörös-tenger, Szezi-csatorna

1. 3. Tagolt partvonal:

Félszigetek:

- Kis-Ázsia
- Arab-félsziget (a Föld legnagyobb félszigete)
- Hindusztáni-félsziget
- Indokínai-félsziget
- Koreai-félsziget

Szigetcsoportok, szigetek:

- Japán-szigetek
- Fülöp-szigetek
- Indonéz-szigetvilág
- Tajvan

Öblök:

- Arab- vagy Perzsa-öböl
- Bengáli-öböl

1. 4. Fügőleges tagoltság:

Fügőleges tagoltságban is a **legtagoltabb** kontinens.

- legmagasabb hegycsúcs: Mount Everest (Csomolungma) – 8848 m
- (összesen 14 db 8ezres csúcs – Himalája és Karakorum)
- legmélyebb mélytengeri árkok: Mariana-árok, Japán-árok
- a legmélyebb szárazföldi pont is: Holt-tenger

2. Ázsia nagytájai

2. 1. Ősmasszívumok

- Angara-ősföld – Közép-szibériai fennsík (fedett, a Jenyiszej és a Léna között)
- Kínai-ősföld – Dél-kínai-hegyvidék
- Arab-ősföld (fedett, táblás vidék)
- Dekkán-ősföld – (ÉNY – fedett, bazaltláva, Dekkán-fennsík; DK – fedetlen)

2. 2. A Variszkuszi-hegységrendszer maradványai, röghegységek:

- Urál
- Altáj
- Nagy-Hingan
- Tien-san
- Kunlun

2. 3. Az Eurázsiai-hegységrendszer tagjai:

- Kis-Ázsia peremhegységei (Pontuszi-hegység, Torosz-hegység)
- Kaukázus
- az Iráni-medence peremhegységei (Zagrosz, Elburz)
- Pamír
- Himalája

2. 4. A Pacifikus-hegységrendszer tagjai:

- Kamcsatka
- Kuril-szigetek
- Japán hegységei
- Fülöp-szigetek

2. 5. Belső-ázsiai medencék alján sivatagok

- a Tien-san és a Kunlun között a Tárím-medence alján a Takla-Makán
- Az Altáj és a Nagy-Hingan között a Góbi

2. 6. Tibet

a Föld legnagyobb kiterjedésű és átlagmagasságú (4900 m) fennsíkja

2. 7. Alföldek – egykor tengerek, tengeröblök, melyeket a folyók töltöttek fel:

- Nyugat-szibériai-alföld
- Hindusztáni-alföld
- Kínai-alföld
- Mezopotámia
- Indus alföldje

3. A földrajzi övezetesség Ázsia területén (északról dél felé)

(Itt különösen fontos használni az Ázsia éghajlata, Ázsia természetes növénytakarója és Ázsia talajtípusai c. térképeket!)

3. 1. Sarkvidéki öv

- a Jeges-óceán szigetei
- állandóan fagyos éghajlat

3. 2. Sarkkörü öv

- Ázsia északi partvidéke
- tundra éghajlat
- két évszak: rövid hűvös nyár, hosszú hideg tél
- tundra
- tundratalaj

3. 3. Hideg mérsékelt öv

- Szibéria nagy része
- tajga éghajlat
- a csapadék nagy része nyáron hullik
- tajga
- szürke podzol talaj
- a folyók nyáron felolvadnak, télen befagynak

3. 4. Valódi mérsékelt öv

már távol az óceántól

→ szárazföldi területek: száraz kontinentális éghajlat

- erős kontinentális hatás: kevesebb csapadék, a csapadék időbeli eloszlása szélsőségesebb, a nyár egyre melegebb, a tél egyre hidegebb, magas az évi közepes hőingás értéke
- sztyepp
- mezőségi talaj (csernozjom)

→→ szélsőségesen szárazföldi területek: mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat

- az óceántól való távolság nagy, elzárt, magas hegyláncokkal körülfogott medencék
- pl. Turáni-alföld, Kizil-kum és Kara-kum; Takla-Makán, Góbi

3. 5. Meleg mérsékelt öv

- Kis-Ázsia peremén **mediterrán éghajlat** (télen hullik a csapadék)
- Ázsia keleti oldalán (Japán-szigetek, Koreiai-félsziget déli része, **szubtrópusi monszun éghajlat** (nyáron hullik a csapadék)

3. 6. Térítői öv

- Arab-félsziget, Indus térsége (Thar)
- trópusi sivatagi éghajlat a passzát leszálló ága miatt

3. 7. Trópusi monszun vidék

- trópusi monszun éghajlat
- Hindusztáni-félsziget
- Indokínai-félsziget
- 3 évszak, nyáron érkezik a monszun
- trópusi monszunerdő (Ázsiában: dzsungel)

3. 8. Egyenlítői öv

- Indonéz-szigetvilág, Fülöp-szigetek
- egyenlítői éghajlat – a mindennapos esők öve
- többszintes lombkoronájú trópusi esőerdő

4. Folyók

A három óceán vízgyűjtő területéhez tartozik: Jeges-, Csendes- és Indiai-óceán.

A legjelentősebb folyók:

- Ob
- Irtis
- Jenyiszej
- Angara
- Léna
- Amur
- Sárga-folyó – a Földön a legtöbb hordalékot (lössz) szállító folyó
- Jangce – Ázsia leghosszabb folyója
- Eufrátesz
- Tigris
- Indus
- Gangesz – a hinduk szent folyója
- Brahmaputra
- Mekong

5. Tavak

- **Kaszpi-tenger** – a Föld legnagyobb tava, tengermaradvány
- **Aral-tó** – kiszáradóban (az öt tápláló Szir-darja és Amu-darja folyók vizét elöntözik), tengermaradvány
- **Bajkál-tó** – Földünk legmélyebb tava, tektonikus süllyedék alján
- **Holt-tenger** – kiszáradóban, tektonikus süllyedék alján, rendkívül magas sótartalom (35%)

Ázsiában a legnagyobb a lefolyástalan (belső lefolyású) területek nagysága.